

POSTANOWIENIE

23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 maja 2024 r. w Warszawie

zażalenia R. S. i A. S.

na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 23 lutego 2023 r., I ACa 1095/22,

w sprawie z powództwa R. S. i A. S.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w G.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w zakresie punktu 2., pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W związku z zażaleniem powodów R. i A. S. na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 23 lutego 2023 r. zmieniający w punkcie 2. wyrok Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z 21 kwietnia 2022 r. w ten sposób, że powództwo oddalono oraz uchylający ten wyrok w punkcie II i IV i w tym zakresie przekazujący sprawę Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji służy przeprowadzeniu kontroli istnienia procesowych podstaw wydania przez ten sąd

wyroku kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej, powołanej przez ten sąd, podstawie orzeczenia kasatoryjnego (zob. postanowienie SN z 11 maja 2022 r., III CZ 161/22, postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

W postępowaniu toczącym się w wyniku zażalenia złożonego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy bada tylko, czy wystąpiły wskazane przez sąd drugiej instancji przesłanki uchylenia zaskarżonego wyroku, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego nie mogą być inne kwestie, w szczególności dotyczące oceny zasadności roszczenia ani merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych podstaw uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (zob. postanowienie SN z 24 lutego 2022 r., III CZ 52/22, postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

W niniejszej sprawie sąd drugiej instancji uchylił częściowo zaskarżony wyrok z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 386 § 4 k.p.c., wskazując że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

W obowiązującym modelu apelacji pełnej rola sądu drugiej instancji nie ogranicza się jedynie do samego aktu kontroli zaskarżonego rozstrzygnięcia, ale obejmuje także powinność merytorycznego rozpoznania sprawy na podstawie własnych ustaleń faktycznych, poczynionych na bazie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Celem postępowania apelacyjnego jest bowiem ponowne i wszechstronne merytoryczne rozpoznanie sprawy. Sąd odwoławczy nie może się od tej powinności uchylić z uwagi na utrudnioną, ocenę materiału dowodowego, wynikającą m.in. z potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego. W tym zakresie jest on bowiem wyposażony we wszystkie instrumenty wykorzystywane

w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, zarówno w zakresie odpowiedniego stosowania reguł ciężaru dowodu, zasad oceny dowodów, jak i przeprowadzenia lub uzupełnienia części dowodów we własnym zakresie, nie wyłączając możliwości rozpoznania pominiętych dotąd wniosków dowodowych oraz tych postanowień sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (zob. postanowienie SN z 27 kwietnia 2017 r. IV CZ 10/17, postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, pojęcie istoty sprawy odnosi się do aspektu materialnego sprawy, a nierozpoznanie istoty zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. postanowienia SN z 9 listopada 2012 r. IV CZ 156/12; z 26 listopada 2012 r., CZ 147/12; z 16 listopada 2012 r. III CZ 83/12; z 6 lutego 2018 r., IV CZ 1/18; z 30 września 2020 r., IV CZ 53/20, postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22). O sytuacji takiej można mówić, jeżeli sąd rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie, nie rozważył wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia będącego przedmiotem sprawy. Innymi słowy, nierozpoznanie istoty sprawy polega na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, tj. niewyjaśnieniu i pozostawieniu poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w związku z tym w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych.

Biorąc pod uwagę treść żądania pozwu, należy uznać, że Sąd pierwszej instancji poczynił stosowne ustalenia faktyczne i rozpoznał istotę sprawy. Jak

wynika z akt sprawy, oceniając zasadność powództwa Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe i dokonał wykładni umowy kredytu. W ramach oceny prawnej przyjął, że występujące w umowie klauzule abuzywne pociągały za sobą nieważność umowy, co szeroko uzasadnił. To, że w przekonaniu Sądu Apelacyjnego ocena ta była błędna, nie oznacza, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny prawnej i związana z tym potrzeba poczynienia dodatkowych ustaleń faktycznych nie upoważnia do zarzucenia sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a wskazuje jedynie, że istota sprawy mogła nie zostać rozpoznana prawidłowo (zob. postanowienie SN z 30 czerwca 2021 r., I CZ 38/21).

Również stwierdzenie przez sąd drugiej instancji konieczności rozstrzygania po raz pierwszy o istotnych w sprawie okolicznościach faktycznych bądź prawnych nie jest tożsame z dopuszczeniem się przez sąd pierwszej instancji uchybienia w postaci nierozpoznania istoty sprawy (zob. postanowienia SN: z 24 lutego 2023 r., III CZ 451/22; z 23 kwietnia 2021 r., V CZ 12/21).

Wobec tego, wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Jeśli Sąd Apelacyjny prezentuje w tej sprawie inny pogląd na sposób, w jaki należało wyłożyć i zastosować prawo materialne, to władny jest we własnym zakresie odmiennie ocenić zasadność roszczenia zgłoszonego przez powodów ewentualnie uzupełnić postępowanie dowodowe (zob. postanowienie SN z 25 kwietnia 2014 r. II CZ 117/13, postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

Ponadto należy podkreślić, że postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie w przeważającym zakresie zostało przeprowadzone. Natomiast nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego nie stanowi podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego (zob. postanowienie SN z 21 lutego 2019 r. I CZ 7/19 oraz z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

Tym samym brak było podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku na podstawie art. 368 § 4 k.p.c. z powołaniem na nierozpoznanie istoty sprawy, czy też potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Z tych względów na podstawie art. 394¹ § 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w zakresie, w jakim doszło do uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

[SOP]

[ms]